

ΕΝΑΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΤΕΩΡΟΥ ΤΟ 1805

Προλογικά

Ἐαναδίφηση στό ὕλικό τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους μᾶς ἐπιφύλασσει ἐνίοτε ἐκπλήξεις, ὅπως ὁ ἐντοπισμός ἐνός καταλόγου μέ τά βιβλία τῆς Ἱ. Μ. Μεγάλου Μετεώρου¹, ὁ ὁποῖος συντάχθηκε στίς 29 Ἰουλίου τοῦ 1805. Ὁ συντάκτης του, προφανῶς κάποιος ἀδελφός τῆς μονῆς αὐτῆς, μέ καλή παιδεία γιά τήν ἐποχή του, δέν σημείωσε τό ὄνομά του. Δέν κεφαλαιογραφεῖ τά κύρια ὀνόματα καί τοῦ διαφεύγουν μερικά ὀρθογραφικά λάθη.

Ὁ κατάλογος εἶναι δισέλιδος καί δίστηλος. Ἡ δεύτερη σελίδα φέρει τόν ἀριθμό 256, ἐνδειξη ὅτι ὁ κατάλογος αὐτός ἀνήκε σέ ἕνα μεγάλο χειρόγραφο, ἴσως σέ κάποιον κώδικα τοῦ Μεγάλου Μετεώρου, ὁ ὁποῖος ἔχει χαθεῖ, ἢ σέ κάποιον σωζόμενο ἀπό τόν ὁποῖο ἀποσπᾶστικαν οἱ δύο σελίδες. Στήν τρίτη σελίδα, ἀπό ἄλλο χέρι, ἔχουν γραφεῖ τά ἑξῆς:

*Κατάλογος βιβλίων εὐρισκομένων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ
τῆς Μονῆς τοῦ Μετεώρου τῆς Μεταμορφώσεως*

Ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου ἀναφέρει πρῶτα τόν ἀριθμό τῶν ἀντιτύπων κάθε βιβλίου καί μετά τόν τίτλο του. Στό τέλος κάθε στίλης, ἀθροίζει τόν ἀριθμό τῶν βιβλίων, τά ὁποῖα συνολικά ἀνέρχονται σέ 502, ἄν καί ὁ ἴδιος ἀνα-

¹ Γιά τήν Ἱερά Μονή τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τῶν Μετεώρων, γνωστή καί ὡς Μονή τοῦ Μεγάλου Μετεώρου, βλ. ἐνδεικτικῶς Δημήτριος Ζ. Σοφιανός, *Ἱερά Μονή Μεγάλου Μετεώρου Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος - Ἅγια Μετέωρα. Χειρόγραφοι κώδικες. Χειρόγραφα, Ἐγγραφα, Παλαίτυπα*, ἔκδοση Πρώτητες Θεσσαλικές Ἐκδόσεις - Ἱερά Μονή Μεγάλου Μετεώρου, Τρίκαλα - Ἅγια Μετέωρα 2007· Κωνσταντῖνος Μ. Βαφειάδης, *Ἡ Μονή τοῦ Ἁγίου καί Μεγάλου Μετεώρου. Ἱστορία-Προσωπογραφία-Βίος Πνευματικός ἐπί τῇ βάσει τῶν γραπτῶν καί ἀρχαιολογικῶν μαρτυριῶν (12ος-20ός αἰ.)*, ἔκδοση Ἱερᾶς Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου καί Μεγάλου Μετεώρου-Ἐπισημονικά Δημοσιεύματα ἀρ. 1, Ἅγια Μετέωρα 2019.

φέρει τόν αριθμό 500, καθώς στήν δεύτερη στήλη τῆς πρώτης σελίδας ἄθροισε 73 βιβλία ἀντί γιά 75.

Τά βιβλία εἶναι κυρίως τά θεολογικά, λειτουργικά, ἀκολουθίες, ἐνῶ ὑπάρχουν καί ἐκπρόσωποι (σέ μικρότερο ἀριθμό) τῆς θύραθεν παιδείας (Όμηρος, Όουκυδίδης, Διόδωρος Σικελιώτης, Ἀριστοτέλης, Πίνδαρος, Αἰσχύλος, Εὐριπίδης, Σοφοκλῆς, Ἀριστοφάνης, Δημοσθένης, Αἰσχύνης, Λυσίας, Αἴσωπος, Ἀφθόνιος, Λουκιανός), βιβλίων Γραμματικῆς καί λεξικῶν (Σουΐδα κ.ἄ.).

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Σελίδα [255], ἀ΄ στήλη

1805 ἰουλίου 29: καταγραφή τῶν βιβλίων τῶν ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς ἐν τῷ μετεώρῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ σ(ωτη)ρ(ο)ς ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ τῆς μεταμορφώσεως:

12: βιβλία τοῦ χρυσοστόμου

1: ἕτερον τοῦ χρυσοστόμου· ὑπόμνημα εἰς τό κατά ματθῆον

1: ἕτερον τοῦ χρυσοστόμου ἐρμηνεία εἰς τās πράξεις

1: ἕτερον τοῦ χρυσοστόμου εἰς τό κατά ἰωάννην εὐαγγέλιον βιβλίον ἀ΄ καί βίος τοῦ ἁγίου ἀθανασίου τοῦ ἐν μετέωροις

1: ἕτερον τοῦ χρυσοστόμου ὁμιλίας εἰς τά εὐαγγέλια

1: ἕτερον τοῦ χρυσοστόμου ἐξήγησις εἰς τήν γένεσιν

1: ἕτερον τοῦ χρυσοστόμου ἐξήγησις τῶν πράξεων

3: ἕτερα τοῦ χρυσοστόμου εἰς τās ἐπιστολάς τοῦ παύλου

8: βιβλία βασιλείου τοῦ μεγάλου

1: ἕτερον τοῦ μεγάλου βασιλείου εἰς τούς ψαλμούς

9: βιβλία τοῦ γρηγορίου τοῦ θεολόγου

1: βιβλίον γρηγορίου νύσσης ὑπόμνημα εἰς τό ἄσμα τῶν ἀσμάτων

1: βιβλίον γρηγορίου θεσσαλονίκης

1: βιβλίον συλλογῆ ἐκ τῶν λόγων ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου

1: βιβλίον βίος τοῦ ὀσίου π(ατ)ρ(ο)ς ἡμῶν ἀνδρέου τοῦ διά χ(ριστο)ῦ σαλοῦ

1: βιβλίον τοῦ συμεῶν θεσσαλονίκης

1: βιβλίον τοῦ θεοφυλάκτου βουλγαρίας

1: ἕτερον τοῦ θεοφυλάκτου βουλγαρίας εἰς τās ἐπιστολάς

3: βιβλία ὁμιλίας τοῦ σοφωτάτου μαξίμου τοῦ πελοποννησίου

1: βιβλίον ἰσαάκ τοῦ σύρου περὶ ἀπαταγῆς (!) καί μοναχικῆς πολιτείας

1: βιβλίον τοῦ ἁγίου ἰωάννου τοῦ δαμασκηνοῦ

- 1: βιβλίον περιέχον ψυχοφελῆ διηγήματα καί παραινέσεις όσίων
- 1: βιβλίον γρηγορίου του κεραμέως
- 1: βιβλίον μακαρίου του αἰγυπτίου
- 2: βιβλία νομικά ματθαίου του βλαστάρεως
- 1: βιβλίον ἐξηγήσεις οἰκουμενίου εἰς τὰς ἐπιστολάς του παύλου
- 1: βιβλίον ἱστορικόν ἀπό τῆς ὀπτασίας του δανιὴλ μετά των αὐτῆς ἐξηγήσεων
ἕως τῆς βασιλείας τῶν ἐν ρώμῃ, ὧν καί πολλές ἱστορεῖ βασιλείας
- 1: βιβλίον του ἁγίου ἰωάννου του δαμασκηνοῦ θεολογία καί εἰς τόν ἐκκλησια-
στίην
- 1: βιβλίον φιλοπόνου εἰς τό περί ψυχῆς
- 2: βιβλίον (!) ἐξηγήσεις εἰς τό ἱερόν εὐαγγέλιον του θεοφυλάκτου

62 //

β' στίλη

- 2: βιβλίον (!) ἐρμηνεία εἰς τὰς ἐπιστολάς του ἀποστόλου παύλου παρά εὐθυ-
μίου ζαγαδίνου
- 3: βιβλία τῆς παλαιᾶς καί νέας γραφῆς
- 1: βιβλίον ἕτερον τῆς παλαιᾶς καί νέας γραφῆς
- 1: βιβλίον λόγος του ἁγίου ἀνδρέου κρήτης
- 2: βιβλία βίος του ἁγίου ἰωάσαφ του βασιλέω[ς] ἰνδῶν
- 14: βιβλία πατερικά
- 1: ἕτερον πατερικόν περί παραδείσου
- 2: ἕτερα πατερικά ἐφραῖμ του σύρου
- 1: ἕτερον πατερικόν πρὸς λαῦσον τόν πρεπόσιτον
- 1: ἕτερον πατερικόν θεοδώρου του στουδίτου
- 1: ἕτερον πατερικόν παραινέσεις ψυχοφελεῖς εἰς ὅλας τὰς ἀρετάς
- 2: ἕτερα πατερικά του ἀββᾶ κασιανοῦ
- 12: ἕτερα πατερικά ἰωάννου τῆς κλίμακος
- 1: βιβλίον περί τῶν ἁγίων εἰκόνων καί πατερικόν
- 1: βιβλίον θεοφάνους κατά ἐνδαιῶν
- 1: βιβλίον ἰωάννου του ζωναρά
- 1: βιβλίον ἰωάννου του δαμασκηνοῦ
- 1: βιβλίον ὁμιλίας τῶν θεοφόρων π(ατέ)ρων, καί βίος ἁγίων, καί του ἁγίου
ἰππολύτου περί του ἀντιχρίστου
- 1: βιβλίον του πινδάρου ὀλύμπια μετά των σχολίων
- 1: βιβλίον του σοφοκλέους ἔνιοι στίχοι

- 1: βιβλίον περιέχον τά ποιήματα τῶν ἑπτὰ σοφῶν
1: βιβλίον τοῦ θουκυδίδου
1: βιβλίον τοῦ σοφωτάτου μανασσῆ ποιίμα δια στίχων
2: βιβλία τοῦ βαρίνου² λεξικά
1: βιβλίον λεξικόν μετά κανόνων τινῶν τῆς γραμματικῆς
1: βιβλίον λεξικόν τοῦ ἁγίου κυρίλλου ἀλεξανδρείας
3: βιβλία τῆς μελίσσης
1: βιβλίον λεξικόν τοῦ σουῖδα³
1: βιβλίον λεξικόν τοῦ κυρίλλου ἀλεξανδρείας
1: βιβλίον τοῦ πλάτωνος
1: βιβλίον λόγοι αἰσχίνου, λυσίου καί ἄλλων ρητόρων
1: βιβλίον εὐριπίδου
1: βιβλίον τοῦ δημοσθένους
1: βιβλίον τοῦ αἰσχύλου
1: βιβλίον ὀμλῖαι τοῦ θησέως
1: βιβλίον ἀπολιναρίου μετάφρασις τοῦ ψαλτηρίου
1: βιβλίον συλλογαί ἐκ διαφόρων βιβλίων
1: βιβλίον τοῦ σοφοκλέους
1: βιβλίον ἐκ τῶν τοῦ πλάτων σαις περί ἀρετῆς
2: βιβλία τοῦ ὀμήρου
1: βιβλίον τοῦ ἀριστοφάνους

—
135⁴ //

Σελίδα 256

α΄ στίλη

135⁵

- 1: βιβλίον ἀφθονίου τοῦ σοφιστοῦ
2: βιβλία τά ἅπαντα τοῦ ἀριστοτέλους
1: βιβλίον ἀριστοφάνους κωμωδία ἑννέα

² Βαρίνου Φαβωρίνου Κάμητος τοῦ τῆς Νουκερίας ἐπισκόπου, *Λεξικόν τό μέγα καί πάνυ ὠφέλιμον*, ἔκδοσις τοῦ Νικολάου Γλυκέως, 1801.

³ Σχετικά πρόσφατη ἔκδοσις τοῦ λεξικοῦ, σέ ἐπιμέλεια Βασιλῆ Κατσαροῦ, ὡς *Βυζαντινὸ Λεξικὸ Σουῖδα*, ἔκδ. Θύραθεν, Θεσσαλονίκη 2002.

⁴ Τό ὄρθον: 137 (62+75). Ἐκ παραδρομῆς, προφανῶς, στίτην δευτέρη στίλη τῆς πρώτης σελίδας, ἄθροισε 73, ἀντί γιά 75 βιβλία.

⁵ Βλ. τίν προηγούμενη σημείωσις.

- 1: βιβλίον διοδώρου τοῦ σικελιώτου
 1: βιβλίον λουκιανοῦ τοῦ σαμοσατέως διάλογοι
 1: βιβλίον τοῦ ἀριστοφάνους σχόλια
 1: βιβλίον θησαυρός κέρρας ἀμαλθείας καί κῆπος ἀδώνιδος
 1: βιβλίον κατήχησις θεοδώρου τοῦ στουδίτου καί πραξαπίστολος
 1: βιβλίον νομικόν του ματθαίου
 1: βιβλίον συλλογί τῶν πι(ατέ)ρων
 1: βιβλίον τῆς γραμματικῆς ἐμμανουήλ τοῦ μοσχοπούλου
 1: βιβλίον τῆς γραμματικῆς τοῦ λασκάρεως
 1: βιβλίον τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς
 1: βιβλίον νομικόν
 1: βιβλίον τῶν μύθων τοῦ αἰσώπου
 1: βιβλίον ἕτερον τῶν μύθων τοῦ αἰσώπου καί γραμματικῆς θεοδοσίου ἀλεξάν-
 δρέως
 1: βιβλίον περιέχον λόγους τινάς ἐκκλησιαστικούς
 1: βιβλίον συνοδικόν
 22: βιβλία περιέχοντα τούς βίους καί τά μαρτύρια τῶν ἁγίων
 2: ἕτερα περιέχοντα τούς βίους, τά μαρτύρια, λόγους καί ἐγκώμια τῶν μαρτύρων
 1: ἕτερον περιέχον μαρτύρια καί λόγους ἁγίων
 1: ἕτερον περιέχον λόγους, ἐγκώμια ἁγίων
 18: ἱερά εὐαγγέλια
 13: ἱερά τετραευαγγέλια
 9: βιβλία πράξεις τῶν ἀποστόλων
 11: ἀπόστολοι
 1: ἕτερον ἀπόστολος καί εὐαγγέλιον
 2: ψαλτήρια ἐξηγητικά
 6: συναξάρια τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ
 2: ἕτερα συναξάρια ἐξάμνηνα ἀπό Σεπτεμβρίου ἕως Φεβρουαρίου
 2: ἕτερα συναξάρια ἀπό Μαρτίου ἕως Αὐγούστου
 2: βιβλία περιέχοντα τήν ὀκτώηχον καί
 7: ἀνθολόγια / τριώδιον
 1: ἕτερον ἀνθολόγιον καί λόγοι ἁγίων
 1: βιβλίον περιέχον τά μνηαῖα τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ
 1: βιβλίον περιέχον τά ἀναγνώσματα τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ
-

256⁶

β' στήλη

1: ἕτερον περιέχον τά ἀναγνώσματα τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς

11: παρακλητικά

30: εὐχολόγια

8: ὠρολόγια

6: πεντηκοστάρια

10: πενθῆκται

10: ψαλτήρια

10: τριώδια

1: ἕτερον τριώδιον καί ὀκτώηχος

2: ἕτερα τριώδιον καί πεντηκοστάριον ἅμα

1: εὐχολόγιον, ψαλτήριον καί μνηολόγιον

1: ψαλτήριον, ὠρολόγιον καί ὀκτώηχος

7: βιβλία τοῦ θηκαρᾶ

1: ψαλτήριον καί παρακλητική

1: ὀκτώηχος, τριώδιον καί πεντηκοστάριον καί πενθῆκται

6: βιβλία τῆς ὀκτωήχου

1: ὀκτώηχος καί ἀκολουθία εἰς τοὺς ἁγίους

1: ὀκτώηχος καί νομοκανών, καί κανόνες τῆς [...]

1: ὀκτώηχος καί μνηολόγιον τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ

1: βιβλίον περιέχον τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἑβδομάδος τῶν ἁγίων καί τοῦ πάσχα

1: βιβλίον περιέχον τὰς ἀκολουθίας τῆς ἑβδομάδος, τοῦ θηκαρᾶ

1: βιβλίον περιέχον εὐχὰς καί ὕμνους

74: βιβλία περιέχοντα τά μνηαῖα τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ

1: εὐχολόγιον καί νομοκανών

1: τετραευαγγέλιον γρακκολατῖνον

1: τυπικόν

26: ἱεραὶ λειτουργίαι

6: θεοτοκάρια

2: νεκρόσμοι ἀκολουθία

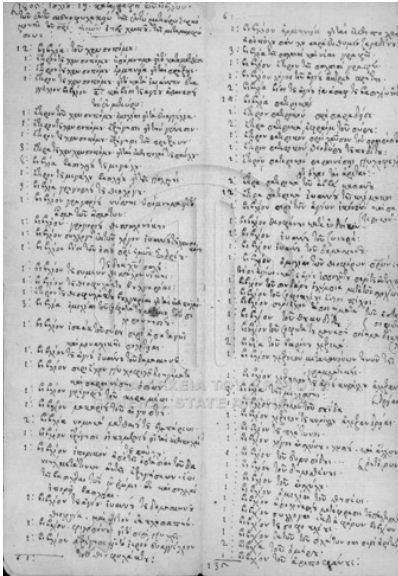
21: βιβλία τῆς μουσικῆς στιχηράρια καί ἀναστασιματάρια

500⁷

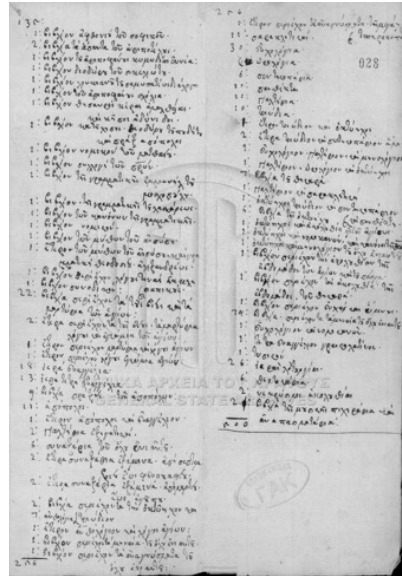
⁶ Τό ὄρθόν: 258 (137+121).

⁷ Τό ὄρθόν: 502 (258+244).

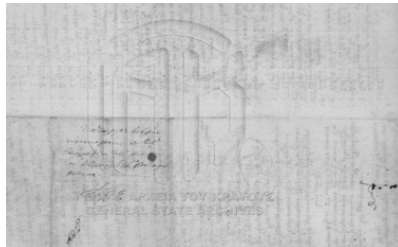
ΕΝΑΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΤΕΩΡΟΥ ΤΟ 1805

Εικ. 1. Η πρώτη δίστηλη σελίδα του καταλόγου (λίμνη 60).

Εικ. 2. Η δεύτερη δίστηλη σελίδα του καταλόγου (λίμνη 61).

Εικ. 3. Η τρίτη σελίδα με την νεότερη έπιγραφή του καταλόγου (λίμνη 62).

ΠΗΓΗ: Γ.Α.Κ., Αρχείο Μινιστηρίου / Γραμματείας / Ύπουργείου τής Θρησκείας και Παιδείας (περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια), φ. 57, αρ. 028 (λίμνες 60-62).